

Beslutsunderlag
Styrelsen 2022-09-26
Beslutspunkt (10)

Handläggare: Ida Lindgren, Hållbarhet- och
säkerhetsansvarig
Telefon: 031-368 53 50
E-post: ida.lindgren@higab.se

Anvisning för kris- och beredskapsarbetet avseende samhällsstörningar, extra ordinära händelser, skärpt- och högsta beredskap

Förslag till beslut

I styrelsen för Higab AB:

1. Att tillstyrka förslaget för Anvisning för kris- och beredskapsarbetet avseende samhällsstörningar, extra ordinära händelser, skärpt- och högsta beredskap

Sammanfattning

Kommunfullmäktige fattade 2021-01-28 beslut om Göteborgs Stads plan för krisberedskap och civilt försvar 2021 - 2023. Enligt planen ansvarar bolagsstyrelsen för att arbetet med krisberedskap och civilt försvar inom respektive verksamhet bedrivs i enlighet med verksamheternas behov.

Anvisning för kris- och beredskapsarbetet avseende samhällsstörningar, extra ordinära händelser, skärpt- och högsta beredskap, konkretiserar Göteborgs Stads plan för krisberedskap och civilt försvar 2021-2023 samt Göteborgs Stads riktlinje för krishantering och Göteborgs Stads riktlinje för höjd beredskap. Syftet är att minska sårbarheten för bolagets verksamhet och öka förmågan att hantera mindre kriser, samhällsstörningar och extraordinära händelser (krissituationer i fred) samt skärpt (krigsfara) och högsta beredskap (krig).

Bedömning ur ekonomisk dimension

Utifrån ett ekonomiskt perspektiv bedöms åtgärderna som arbetet enligt anvisningen genererar, öka de direkta kostnaderna i form av personella, kompetensmässiga och materiella resurser. Utöver Higabs interna resurser förväntas arbetet generera ekonomiska konsekvenser för underleverantörer och andra aktörer som bidrar i Higabs arbete. I ett längre tidsperspektiv är dock bedömningen att de förebyggande åtgärderna kommer lindra konsekvensen vid mindre kriser, samhällsstörningar och extraordinära händelser (krissituationer i fred) samt skärpt (krigsfara) och högsta beredskap (krig).

Bedömning ur ekologisk dimension

Utifrån ett ekologiskt perspektiv bedöms åtgärderna som arbetet enligt anvisningen genererar, innebära ökat behov av lagerhållning, varor, logistik och tekniska system. Produktion, drift och underhåll av dessa delar genererar troligen negativ påverkan utifrån den ekologiska dimensionen. Samtliga åtgärder som arbetet enligt anvisningen innebär,

minskar bolagets sårbarhet och konsekvenser av mindre kriser, samhällsstörningar och extraordinära händelser. När sårbarheten minskar, minskar också sannolikheten för att exempelvis en olycka ska ske. Det i sig har en positiv påverkan utifrån den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Utifrån ett socialt perspektiv bedöms åtgärderna som arbetet enligt anvisningen genererar, innebära att civilbefolkningen värnas och att viktiga samhällsfunktioner som Higab är en del av säkerställs. På det sättet är Higab en del av att åtnjuta de Mänskliga rättigheterna. Samtidigt påverkar en kris, samhällsstörningar, extra ordinära händelser, skärpt- och högsta beredskap de drabbade och befolkningen i olika omfattningar. Redan utsatta grupper så som barn, kvinnor, äldre, individer med funktionsvariationer m. fl bedöms generellt drabbas hårdare.

Samverkan

Dialog har skett med facklig representant

Bilagor

1. Anvisning för kris- och beredskapsarbetet avseende samhällsstörningar, extra ordinära händelser, skärpt- och högsta beredskap
2. Bilaga 1 - Beskrivning av skärpt och högsta beredskap.

Expediering

-

Ärendet

Fastställa övergripande mål och inriktning för kris- och beredskapsarbetet avseende samhällsstörningar, extra ordinära händelser, skärpt- och högsta beredskap och civilt försvar.

Beskrivning av ärendet

I lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap framgår att kommuner ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Bolag ska ta fram ett styrdokument som anger övergripande mål och inriktning för kris- och beredskapsarbetet.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis omhändertas riktlinjer från staden gällande krishantering och höjd beredskap i förslaget till Anvisning för kris- och beredskapsarbetet avseende samhällsstörningar, extra ordinära händelser, skärpt- och högsta beredskap.

Anvisning för kris- och beredskapsarbetet avseende samhällsstörningar, extra ordinära händelser, skärpt- och högsta beredskap

Anvisning för kris- och beredskapsarbetet avseenden samhällsstörning, extra ordinär händelse, skärpt- och högsta beredskap

Läsanvisning

Anvisningen riktar sig till ledning och samtliga medarbetare.

Processer

Anvisningen omfattar Higabs samtliga processer: ledningsprocess, huvudprocesser och stödprocesser.

Syfte med anvisningen

Syftet med anvisningen är att skapa förutsättningar för kris- och beredskapsarbetet på Higab för att minska sårbarheten i bolagets verksamheter och att öka förmågan att hantera mindre kriser, samhällsstörningar och extraordinära händelser (krissituationer i fred) samt skärpt (krigsfara) och högsta beredskap (krig).

Genom att arbeta med minskad sårbarhet värnas civilbefolkningen, säkerställs viktiga samhällsfunktioner och bidrag till Försvarmaktens förmåga säkerställs. Därigenom bidrar Higab till att Göteborgs Stad uppnår grundläggande förmåga för civilt försvar.

Mål

Målet med kris- och beredskapsarbetet är att minska risken samt mildra konsekvenserna av olyckor och samhällsstörningar (kriser) samt ha en beredskap för extra ordinära händelser, skärpt beredskap och högsta beredskap för att säkra:

- människors liv och hälsa
- samhällets funktionalitet
- demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter
- miljön och ekonomiska värden
- nationell suveränitet

Koppling till andra styrande dokument

- Göteborgs stads plan för krisberedskap och civilt försvar 2021-2023
- Göteborgs stads riktlinje för krishantering
- Göteborgs stads riktlinje för höjd beredskap
- Göteborgs stads riktlinje för kriskommunikation
- Riktlinje för hantering av säkerhetsrisker
- Instruktion krishantering
- Instruktion beredskapsplan ink bilagor
- Instruktion för tjänsteperson i beredskap
- Instruktion hantering av säkerhetskänsliga handlingar och uppgifter.
- Instruktion säkerhetsskyddsanalys
- Lathund Rakel
- Lathund WIS
- Kriskommunikationsplan
- Rutin säkerhetsriskanalys

- Utbildningsplan – säkerhetsaspekter
- Till den här anvisningen finns bilaga 1- Beskrivning av skärpt och högsta beredskap

Bakgrund

Genom att minska sårbarheten i den samhällsviktiga verksamheten värnas människors liv och hälsa, grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet, nationens suveränitet och mänskliga fri- och rättigheter upprätthålls och skador på egendom och miljö begränsas.

För att veta vad som är samhällsviktig verksamhet utgår arbetet med kris- och beredskap och civilt försvar från det som är skyddsvärt i samhället. Genom att identifiera vad som är skyddsvärt i stadens verksamheter i stort och på Higab specifikt, skapar vi förutsättningar för att minska sårbarheten i verksamheterna och öka förmågan att hantera samhällsstörningar, extra ordinära händelser, skärpt och högsta beredskap. På så sätt bidrar alla till individens, samhällets och nationens säkerhet.

Med samhällsviktig verksamhet menas de verksamheter, anläggningar, noder, infrastrukturer och tjänster som upprätthåller den funktion som de ingår i och har avgörande betydelse för upprätthållandet av viktiga samhällsfunktioner. Ett bortfall av, eller en svår störning i verksamheten kan leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället. Dessutom är verksamheten nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Nedan följer prioriterade sektorer som bedriver samhällsviktig verksamhet:

Samhällssektor	Exempel på viktiga samhällsfunktioner
Energiförsörjning	Produktion av el, distribution av el, produktion och distribution av fjärrvärme, produktion och distribution av bränslen och drivmedel.
Finansiella tjänster	Betalningar, tillgång till kontanter, centrala betalningssystemet, värdepappershandel.
Handel och industri	Bygg- och entreprenadverksamhet, detaljhandel, tillverkningsindustri.
Hälso- och sjukvård samt omsorg	Akutsjukvård, läkemedels- och materielförsörjning, omsorg om barn, funktionshindrade och äldre, primärvård, psykiatri, socialtjänst, smittskydd för djur och människor.
Information och kommunikation	Telefoni (mobil och fast), internet, radiokommunikation, distribution av post, produktion och distribution av dagstidningar, webbaserad information, sociala medier.
Kommunalteknisk försörjning	Dricksvattenförsörjning, avloppshantering, renhållning, väghållning.
Livsmedel	Distribution av livsmedel, primärproduktion av livsmedel, kontroll av livsmedel, tillverkning av livsmedel.
Offentlig förvaltning	Lokal ledning, regional ledning, nationell ledning, begravningsverksamhet, diplomatisk och konsulär verksamhet.
Skydd och säkerhet	Domstolsväsendet, åklagarverksamhet, militärt försvar, kriminalvård, kustbevakning, polis, räddningstjänst, alarmeringstjänst, tullkontroll, gränsskydd och immigrationskontroll, bevaknings- och säkerhetsverksamhet.
Socialförsäkringar	Allmänna pensionssystemet, sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen.
Transporter	Flygtransport, järnvägstransport, sjötransport, vägtransport, kollektivtrafik.

Förutsättningar för kris- och beredskapsarbetet

Inriktning- och samordningskontakt (ISK) och tjänsteperson i beredskap (TiB)

Det finns två direktkontaktvägar till Higabs tjänstmannorganisation vid mindre kris, samhällsstörning, extra ordinär händelse, skärpt- eller högsta beredskap. Inriktnings- och samordningskontakten (ISK) innehas av VD, chef Strategi och Kommunikation och hållbarhets- och säkerhetsansvarig. Tjänsteperson i beredskap finns att tillgå för att samordna det initiala skedet, upptäcka, verifiera, larma och informera vid allvarliga kriser, se instruktion för tjänsteperson i beredskap.

Förändringar i ISK-kontakten eller i Tjänsteperson i beredskap ska meddelas Göteborgs stads stadshus och dess sambandskatalog.

TiB tel 031-368 53 51

Tjänsteperson i beredskap:

2022
Hållbarhets- och säkerhetsansvarig
Chef fastighetsservice
Chef investeringsprojekt/tidiga skeden

Rakel

I första hand används Rakel om IP och mobil kommunikation är utslagen eller störd.

Rakel kan också användas vid andra tillfällen än vid kris, t ex vid en händelse som kräver snabb kommunikation eller för att samordna information vid tillfällig störning av mobiltelefonnätet eller på platser utan täckning. Higab har förmåga att använda Rakel, se lathund Rakel.

WIS

WIS används för effektiv informationsdelning vid risk för samhällsstörning eller vid faktisk samhällsstörning, extra ordinär händelse, skärpt eller högsta beredskap. Systemet underlättar för aktörer att dela information före, under och efter samhällsstörningar. Alla inblandade ska enkelt och effektivt kunna skapa sig en helhetsbild av läget, en samlad lägesbild, genom att aktivt dela information. Higab har förmåga att rapportera och få information via WIS, se lathund WIS.

Signe

Signe är avsedd för verksamheter med behov av säker överföring av sekretesskyddad information. Higab har beredskap för användning av Signe.

Anvisning för kris- och beredskapsarbetet

Riskanalyser

Analys av säkerhetsrisker ska ske kontinuerligt (1 gång / år) inom verksamheten och alltid vid större förändringar. Riskanalyser görs utifrån dokumentet "Rutin säkerhetsriskanalys".

Riskanalyser ska göras inom följande områden

- Personsäkerhet

- Fysisk säkerhet
- Informationssäkerhet
- Kris- och beredskapsarbete

Risk- och sårbarhetsanalys

Risk- och sårbarhetsanalysen (RSA) löper med mandatperioderna (2018 / 2022 / osv).

Sammanställning görs i stadens gemensamma mall som stadsledningskontoret skickar ut inför varje RSA-cykel. Arbetet utgår från de riskanalyser som är gjorda på avdelningsnivå årligen och bolagets samlade riskbild.

Risk- och sårbarhetsanalysen ska enbart förvaras i diariet och sekretessklassas.

Hållbarhets- och säkerhetsansvarig ansvarar för processen att ta fram, rapportera och förvara risk- och sårbarhetsanalysen.

Identifiering av samhällsviktig verksamhet hos våra hyresgäster

I samband med kunddialogmötet görs en översyn av hyresgästers verksamhet. Fastighetsförvaltaren ansvarar för att uppdatera Lime kortet med om verksamheten som bedrivs är samhällsviktig eller ej. Hållbarhets- och säkerhetsansvarig ansvarar för att i december varje år bilägga listan "fastigheter med samhällsviktig verksamhet" i KoM-handboken.

Identifiering av samhällsviktig verksamhet på Higab

Vad av Higabs verksamhet som är samhällsviktig identifieras i samband med säkerhetsskyddsanalysen. Prövning av behov av ny säkerhetsskyddsanalys ska göras årligen av hållbarhets- och säkerhetsansvarig i samråd med VD. Resultat av säkerhetsskyddsanalysen ska rapporteras i den årliga säkerhetsrapporten som går till styrelsen. Hur en säkerhetsskyddsanalys ska göras framgår av dokumentet "instruktion säkerhetsskyddsanalys".

Vad av Higabs verksamhet som är samhällsviktig ska föras in i Higabs "instruktion krishantering". "Instruktion krishantering" hanterar mindre kriser, samhällsstörningar och delvis extra ordinära händelser med utgångspunkt i den samhällsviktiga verksamheten, se bild 1 (sid 6).

Beredskap för skärpt och högsta beredskap

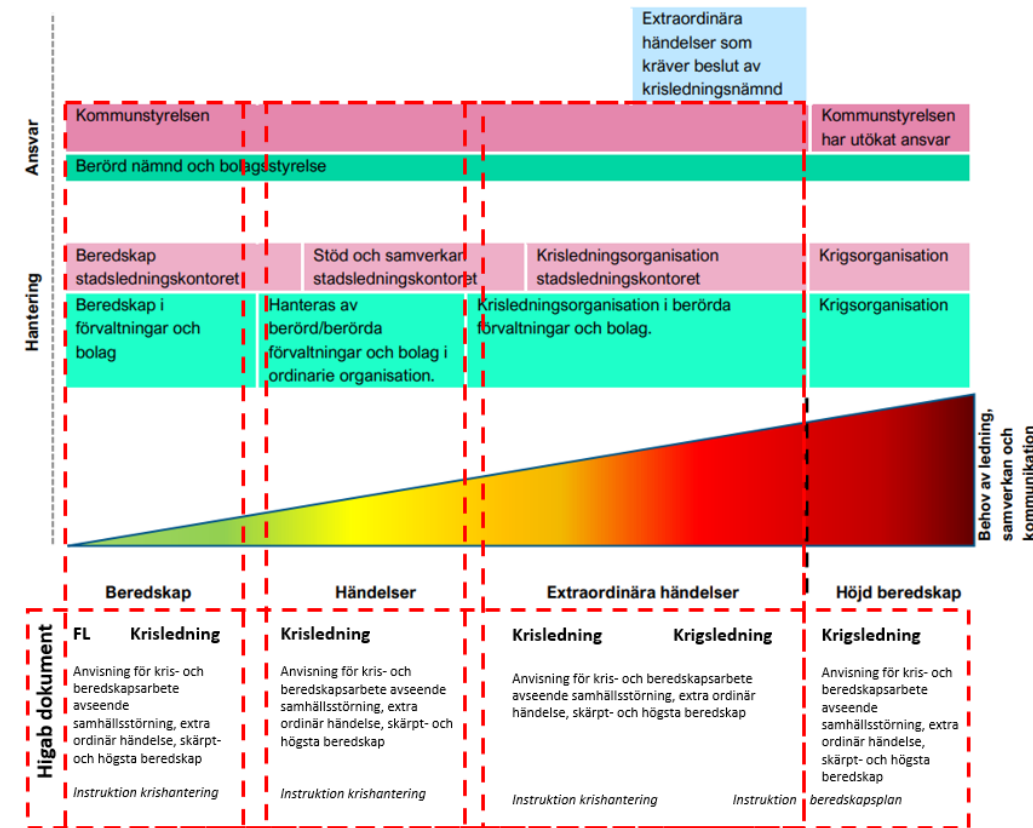
Vad av Higabs verksamhet som ska upprätthållas vid skärpt- och högsta beredskap framgår av "instruktion beredskapsplan". Beredskapsplanen hanterar, utöver skärpt och högsta beredskap, delvis också extra ordinära händelser, se bild 1.

Beredskapsplanen beskriver hur arbetet ska organiseras, prioriteringar och beslutsgångar. Den revideras löpande och anpassas till nya och förändrade lagkrav och uppdrag minst 1 ggr / år. Beredskapsplanen är sekretessbelagt enligt OSL 15:2 (försvarssekretess).

För fördjupad information om höjd beredskap (skärpt och högsta beredskap), läs bilaga 1 - Beskrivning av skärpt och högsta beredskap.

Bild 1

Hantering av säkerhetskänsliga handlingar vid om- och nybyggnation

En särskild dokumenthanteringsplan ska alltid tas fram i de fall nybyggnationen / ombyggnationen rör ett skyddsobjekt eller har identifierats som känsligt i säkerhetsskyddsanalysen. Ansvarig för dokumenthanteringen är i projekt- och byggfasen byggprojektledaren och i förvaltningsfasen fastighetsförvaltaren. Den ska utformas tillsammans med beställaren och dennes säkerhetsansvarig samt vid behov också med Higabs säkerhetsansvarig. Den ska uppdateras och kontrolleras kontinuerligt och i samråd med beställaren, av byggprojektledaren/ fastighetsförvaltaren, se Instruktion hantering av säkerhetskänsliga handlingar och uppgifter.

Utgångspunkten är att Higab inte hanterar handlingar eller andra uppgifter som träffas av säkerhetsskyddslagen.

Kontinuitetsplanering

Kontinuitetsplan för verksamhetskritiska IT- system, kundtjänst, ärendehantering, dokumenthantering och utlämning av handling ska finnas och ansvarig är chef kund- och internservice.

Kontinuitetsplan för övrig intern verksamhet som ska fungera vid en samhällsstörning görs av chef fastighetservice och chef Drift och Energi. Planeringen utgår från listan "fastigheter med samhällsviktig verksamhet".

Kontinuitetsplan för underhåll- och lokalanpassning ska finnas och ansvarig är chef underhåll och lokalanpassning.

Utbildning och övning för en ett bra kris- och beredskapsarbete

Utbildningsplanen i syfte att skapa god förmåga till kris- och beredskapsarbetet återfinns i

”Utbildningsplan – säkerhetsaspekter”

Bilaga 1 - beskrivning av skärpt och högsta beredskap

Bilaga 1 till Anvisning för kris- och beredskapsarbetet avseende samhällsstörning, extra ordinär händelse, skärpt och högsta beredskap

Innehåll

Beskrivning av skärpt och högsta beredskap	2
Syfte med bilagan	2
Bakgrund	3
Tre scenarier	4
1. Omfattande hybridkrigföring i gråzonen	4
1.1 Förväntat händelseförlopp.....	4
1.2 Typfallet innefattar hot i form av	5
1.3 Säkerställande av de viktigaste samhällsfunktionerna	6
1.4 Sammanfattning: Omfattande hybridkrigföring i gråzonen.....	7
2. Regeringsbeslut om skärpt beredskap och därefter höjd beredskap	7
2.1 Förväntat händelseförlopp.....	7
2.2 Typfallet innefattar hot i form av	9
2.3 Säkerställande av de viktigaste samhällsfunktionerna	9
2.4 Sammanfattning: skärpt beredskap och därefter höjd beredskap	10
3. Regeringsbeslut om högsta beredskap utan att det föregås av beslut om skärpt beredskap	11
3.1 Förväntat händelseförlopp.....	11
3.2 Typfallet innefattar hot i form av	12
3.3 Säkerställande av de viktigaste samhällsfunktionerna	12
3.4 Sammanfattning: högsta beredskap utan att det föregås av beslut om skärpt beredskap....	14

Beskrivning av skärpt och högsta beredskap

Beskriver förväntat händelseförlopp för tre scenarier, vilka bygger på FOI beskrivningar av typfall 1-5:

- 1. Omfattande hybridkrigföring i gråzonen (typfall 5)**
- 2. Regeringsbeslut om skärpt beredskap och därefter höjd beredskap (typfall 1-3)**
- 3. Regeringsbeslut om högsta beredskap utan att det föregås av beslut om skärpt beredskap (typfall 4)**

Syfte med bilagan

Bilagan syftar till att ge en bild av och möjlighet till förberedelse på de scenarier som skärpt och högsta beredskap kan innebära.

Bakgrund

Utgångspunkten är att under minst tre månader hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde, som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet samt krig under en del av denna tid (Totalförsvaret 2021–2025, prop.202/21:30).

Västkusten med Göteborg är ett utpekat strategiskt viktigt område i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig. Området är viktigt som baserings- och koncentreringsområden för Försvarsmaktens krigsförband, samt för samhällets försörjning och funktionalitet.

Höjd beredskap är samlingsbegreppet för skärpt- och högsta beredskap. Regeringen fattar beslut om höjd beredskap för hela eller delar av landet, eller viss verksamhet. Beslutet tillkännages genom radio, tv samt på sedvanliga sätt som annan lagstiftning.

Vid höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av det civila försvaret i Göteborgs Stad. Kommunstyrelsen ska, inom ramen för det geografiska områdesansvaret, verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.

Det svenska krisberedskapssystemet bygger på ansvarsprincipen. Den innebär att den nämnd eller styrelse som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden, också har ansvaret för verksamheten vid kris och vid höjd beredskap, så långt det är möjligt. Beredskapen innebär att ordinarie verksamhet ska vara leveranssäker, uthållig och robust. Det innebär även att verksamheten vet vilka andra aktörer som verksamheten kan behöva samverka med.

Tillsvidareanställda och visstidsanställda i Göteborgs Stad omfattas av allmän tjänsteplikt när regeringen beslutar att denna plikt gäller inom kommunens ansvarsområde eller vid beredskapslarm. Anställda i Göteborgs Stad, som inte är krigsplacerade, kvarstår i ett sådant läge i sin anställning och är skyldig att inställa sig på sin ordinarie arbetsplats enligt arbetsgivarens direktiv. För anställda som är krigsplacerade inom Göteborgs Stads förvaltningar och bolag, via registrering hos Plikt- och prövningsverket, innebär beslut om aktivering av allmän tjänsteplikt att dessa personer ska inställa sig till tjänstgöring i enlighet med informationen i det krigsplaceringsbrev som arbetsgivaren tidigare skickat ut.

Kommunens del av totalförsvaret utgörs av det civila försvaret. Målen för det civila försvaret är att:

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- upprätthålla en nödvändig försörjning
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan

Försvarsmakten bedömer att alla kommuner i Sverige minst ska planera för att kunna stödja en bataljon (500–600 soldater) under tre månader. Vissa kommuner ska planera för att ge stöd till en brigad (6000 soldater) under en mer begränsad tid.

Försvarsmakten har identifierat ett antal prioriterade stödområden. Följande behov specificeras:

- Lagad varm mat, en portion per dygn och soldat
- Eventuellt behov av hjälp med distribution av färska livsmedel

- Hänvisning till rent dricksvatten, via oskadat kommunalt vattenledningsnät eller på annat vis. Även hänvisning till vattentäkt
- Boende för ett antal soldater i bataljon eller brigad
- El och diesel (om möjligt)

Tre scenarier

Beredskapshöjningar efter hand samt omedelbar övergång till högsta beredskap¹ tre scenarier²

1. Omfattande hybridkrigföring i gråzonen (typfall 5)³

Det finns ingen allmänt vedertagen definition av "gråzon". En kombination av flera gråzonstaktiker kan utgöra något som skulle kunna benämnas som hybridkrigföring, vilket också kan vara ett inslag i en krigssituation. Gråzonstaktiker kan vara påtryckningar, spridning av desinformation, sanktioner, sabotage, underrättelse-verksamhet, terror-handlingar, infiltration, cyberattacker eller påverkans-operationer. Dessa kan kombineras och användas öppet för att mer tydligt hota och skrämmas eller dolt för att skapa osäkerhet om vem som ligger bakom dem. Scenariot skapar parallella utmaningarna att hantera störningar, klargöra läget, återställa samhällsfunktionalitet och mildra de negativa effekterna av störningarna, liksom att förstå antagonistens mål.

Syftet med hybridkrigföring i gråzonen kan vara att få Sverige att justera sin politik, att hindra Sverige från att ge eller ta emot hjälp, att försvaga Sverige inför en militär konflikt, att belasta det europeiska samarbetet etcetera. Nästa steg kan förväntas vara öppna stridshandlingar.

1.1 Förväntat händelseförlopp

Den säkerhetspolitiska situation i närområdet är ansträngd men det föreligger inledningsvis inget direkt militärt hot mot Sverige som motiverar höjd beredskap. Händelseförloppet är utdraget i tid, drygt nio månader, och de säkerhetspolitiska spänningarna i närområdet ökar över tiden.

Svårförklarliga olyckor inträffar liksom en rad dolda mindre cyberangrepp och fysiska sabotage på samhällsfunktioner. Angreppen är främst riktade mot enstaka samhällsaktörer och företag, snarare än mot strategiska mål. Detta bidrar till en ökad arbetsbelastning för polis, räddningstjänst och akutsjukvård.

Förekomsten av förvrängd information och korrupta data ökar i system som används av beslutsfattare, operatörer och specialister inom en rad samhällssektorer, vilket tyder på avancerade dataintrång. Propaganda som förmedlar en skev bild av Sverige sprids via internetaktivister och alternativa medier. Den svenska allmänheten utsätts för mångtydiga fakta och ren desinformation i frågor som berör bl.a. ordning och trygghet, migration och integration, samt utrikes- och säkerhetspolitik med viss negativ påverkan på allmänhetens förtroende för myndigheter och politiker.

Flera månader av infrastrukturella störningarna sliter på samhället i form av oövertid, brist på reparationsmaterial och överskriden budget. Störda IT-system försvårar informationsdelning och gör att myndighetsbeslut drar ut på tiden. Störningar i elförsörjning och data- och telekomsystemen bidrar till ytterligare störningar i andra

¹ Hotbildsunderlag i utvecklingen av civilt försvar, FOI Memo 5089

² [Råd kring arbetet med beredskapsplaner för höjd beredskap](#)

³ [typfall-om-gråzon-till-totalförsvarsplaneringen](#)

samhällsfunktioner såsom att viss tillverknings- och förädlingsindustri stagnerar pga. brist på insatsvaror och komponenter till följd av IT-relaterade störningar i transportlogistiksystemen. Även Sveriges grannländer är drabbade vilket förstärker problemen ytterligare.

Samhällsutnötningen och bristen på information om "vad som egentligen händer?" ger påtagliga psykologiska effekter. Upplevd otrygghet leder till hamstring av både livsmedel och kontanter och därmed brist på desamma. Bank- och finanssektorn utsätts för cyberrelaterade utpressningsförsök via s.k. ransomware-attacker. Ett falskt pressmeddelande som ser ut att komma från Säkerhetspolisen, avseende ökat terrorhot mot Sverige, får stor spridning i sociala medier. Dessutom förekommer motsvarande inlägg på sociala medier som kan tolkas som att de kommer från pålitliga källor såsom Sveriges Radio och Krisinformation.se. Detta skapar oro och förvirring och tar myndigheternas kommunikationsresurser i anspråk.

Efter cirka 6 månader blir främmande makts diplomatiska utspel alltmer aggressiva med indirekta hot om militärt våld. Påverkansoperationer på den internationella nivån intensifieras för att förhindra en gemensam hållning, främst inom EU. Ett omfattande cyberangrepp inträffar. Detta drabbar såväl Sverige som de närmaste grannländerna och under några dagar fungerar inte betalningssystemen, ledningssystemen för flyg- och tågtrafik samt mobiltelefonin. Störningar på el- och drivmedelsförsörjningen skapar stora följd effekter i andra system, exempelvis påverkas både produktion och distribution av livsmedel. Försök till påtryckningar mot beslutsfattare (myndighetspersoner, nyckelpersonal inom privat samhällsviktig verksamhet, företag med leveransavtal med Forsvarsmakten) ökar via epost, brev och hembesök.

Efter nio månaders svår samhällsansträngning och med risk för en snar akut livsmedelsbrist är rädslan allmänt utbredd och många som har möjlighet lämnar städerna och beger sig till släktingar eller fritidshus ute i landet eller utanför landet.

Vaga nyhetsrapporter, samt en flodvåg av tvetydig information på sociala medier, om stridshandlingar i det nordisk-baltiska grannlandet når den oroliga svenska allmänheten och de utarbetade svenska beslutsfattarna. Främmande makt varnar den svenska regeringen för att besluta om höjd beredskap, och därigenom ytterligare öka spänningen i närområdet, men kommer samtidigt med ett erbjudande. Sverige erbjuds humanitärt bistånd, och då i synnerhet vissa svårt drabbade kommuner vid Östersjökusten, i form av direktinförsel av förnödenheter, drivmedel, reparationsmateriel och teknisk personal.

1.2 Typfallet innefattar hot i form av:

- **Personal**
  - Risk för oro och rädsla, kan öka sjukfrånvaron i ett tidigt skede
  - Om VMA ej kan nå ut kan det innebära allvarliga fysiska risker för civilbefolkningen
  - I ett senare skede finns risk att många lämnar städerna och beger sig till släktingar eller fritidshus ute i landet alternativt utanför landet.
- **Ekonomi**
  - Risker med att betalningssystem ligger nere
- **It**
  - Inledningsvis dolda, mindre cyberangrepp
  - Störda IT-system försvårar informationsdelning
  - Omfattande cyberangrepp - där exv. betalningssystem och mobiltelefoni helt är satta ur funktion under ett par dagar.

- **Kommunikation**
  - Informationskampanjer, desinformation, falska meddelanden och annan psykologisk påverkan kan påverka allmänhetens förtroende för samhällets styrning
  - Bristen på information om ”vad som egentligen händer?” ger påtagliga psykologiska effekter, skapar oro och ökar ryktesspridning.
- **Logistik**
  - brist på insatsvaror och komponenter till följd av IT-relaterade störningar i transportlogistiksystemen
- **Verksamheter**
  - Svårförklarliga olyckor
  - Fysiskt sabotage på samhällsfunktioner
  - Störningar ”sliter” i form av övertid, brist på reparationsmaterial, överskriden budget och gör att myndighetsbeslut drar ut på tiden.
  - Snatterier, småstölder och inbrott kan komma att öka om det inte är möjligt att skaffa förnödenheter på normal väg.
  - Störningar i elförsörjning, liksom i data- och telekommunikationssystemen

1.3 Säkerställande av de viktigaste samhällsfunktionerna

Även om samhällets funktionalitet tekniskt sett endast marginellt påverkas i förloppets inledning så kan påverkan på människors beteende pga. oro och rädsla efter informationskrigföring få stora földeffekter. Mediers förmåga att nå ut med saklig och opartisk information samt att identifiera, analysera och möta informationskampanjer är en viktig beståndsdel i det psykologiska försvaret.

Det andra primära hotet under hybridkrig i gråzon rör Energiförsörjning (elkraft) med mycket stora sekundära hot. För prioriterade samhällsfunktioner upprättas plan för reservkraft och dess lokalisering inklusive lagerhållning av drivmedel till reservkraft. Plan för krigsplacering av personal och materiel inklusive lokalisering av beredskapslager (drivmedel, övriga kritiska varor/ reservdelar), för att hantera bristande möjligheter att omflytta resurser, säkerställer bemanning av kritiska funktioner och tillgång till kritiska resurser.

Inledningsvis eftersom det inte råder höjd beredskap är det troligt att Försvarmakten stödjer krisberedskapen och det civila samhället. Exempelvis med flygtransporter av reservdelar och reparationsmateriel för återställning av infrastruktur eller att hemvärnsförband bistår polis och räddningstjänst. Vid höjd beredskap skiftas läge mot det civila samhällets stöd till Försvarmakten. Upprätthållandet av Försvarmaktens förmågor är beroende av el, drivmedel, transporter av personal och materiel, tele- och datakommunikationer, livsmedel, läkemedel och sjukvård, samt finansiella tjänster vilket är tjänster som produceras i civila sektorer.

1.4 Sammanfattning: Omfattande hybridkrigföring i gråzonen

- Skapa robust psykologiskt försvar genom alternativa kanaler för kommunikation och information
- Lösa uppgifter under krig i 5–10 dagar
  - Reservkraft och dess lokalisering
  - Alternativa kanaler för kommunikation och information
  - Krigsplacering av personal och materiel
  - Beredskapslager och dess lokalisering (hantera bristande möjlighet till transport)
  - Alternativa betalsystem
- Stöd till övrigt civilt försvar
  - Omställning av lokaler
  - Evakuering
  - Bemanna det civila försvarets kritiska funktioner
- Samverkan mellan det civila och militära försvaret för kunskap om prioriteringar, skyddsobjekt, sekretessfrågor samt relevant och välövd planering för att ge och ta emot stöd vid högsta beredskap och krig.

2. Regeringsbeslut om skärpt beredskap och därefter höjd beredskap

Typfall 1 - Beredskapshöjning, mobilisering och transport till utgångsområden

Typfall 2 - Angrepp med fjärrstridsmedel med mera, huvudsakligen mot civila mål

Typfall 3 - Angrepp med fjärrstridsmedel m.m., huvudsakligen mot militära mål

2.1 Förväntat händelseförlopp från skärpt beredskap och därefter höjd beredskap

Beslut om mobilisering och koncentrerings av Försvarsmaktens krigsförband, i ett läge där ett begränsat väpnat angrepp ännu inte inträffat, men kan vara förestående. Det kan handla om partiell mobilisering, där endast förband för vissa funktioner eller avsedda för vissa landsdelar mobiliseras, till en fullständig mobilisering.

Nästa steg kan vara ett begränsat väpnat angrepp med fjärrstridsmedel, inklusive kryssningsrobotar och ballistiska robotar, cyberattacker och specialförband för att utföra sabotage mot civil infrastruktur alternativt mot militära mål, i syfte att påverka Sveriges vilja och förmåga att agera i en pågående internationell kris. Även Kustbevakningen eller system för sjöövervakning m.m. kan vara potentiella mål. Polis och räddningstjänst blir sannolikt hårt belastade, utan att vara huvudsakliga mål för angriparen. Angriparen strävar inledningsvis mot att undvika att orsaka civila förluster, för att inte uppfattas som hänsynslös och därmed behålla handlingsfrihet. Obemannade system utnyttjas för såväl vapeninsatser som spaning och underrättelseinhämtning. Attackflyg med styrda vapen används för uppföljningsangrepp.

Riktat sig angriparen mot civila mål är sannolikt elektroniska kommunikationer såsom telefoni och internettrafik, energiförsörjning och transporter primära mål. Geografiskt är målen utspridda över riket, även om storstadsområdena är något mer utsatta. Avbrott drabbar enskilda kommuner och skapar successivt allt större osäkerhet i samhället samt försvårar kommunikation och ledning. De rikstäckande systemen för information och kommunikation antas bara delvis fungera. Det är svårt att förutsäga vilka områden som står på tur att drabbas av angrepp och därmed är särskilt farliga att vistas i. Viktigt blir förmågan att flytta resurser dit behoven av stöd till civilbefolkningen blir som störst, såväl i drabbade områden som dit de som spontanevakuerar tar sig.

Riktat sig angriparen mot militära mål är det initialt mot Sveriges fjärrstridskrafter⁴ samt infrastruktur av kritisk militär betydelse (elkraft, telekommunikationer, kritiska broar/vägar). Efter ett par dagar, där den svenska regeringen inte har vikit ner sig riktas angrepp även mot svenska markförband och marina enheter till sjöss. Angrepp sker även mot civil och militär infrastruktur av särskild betydelse för mottagande av hjälp från tredje part, med syftet att få stöd till Sverige att framstå som farlig och osäker. Angriparen vill begränsa eller hindra Försvarsmaktens möjligheter att mobilisera, uppfatta läget och att genomföra väpnad strid. Angreppen pågår 3-5 dagar. Civilbefolkningen drabbas efterhand av indirekta effekter genom att viktig infrastruktur slås ut, vilket åtminstone regionalt kraftigt påverkar levnadsbetingelserna.

Händelseförloppet är eskalerande, från mindre, dolda (dvs. med okänd angripare) och för Sverige svårtolkade attacker, till öppet angrepp från främmande makt. Angriparen iscensätter även olyckor i form av explosioner, haverier m.m. Därefter öppna attacker och ett hastigare förlopp. I det här skedet använder angriparen fjärrstridsmedel, t.ex. kryssningsrobotar, även mot viktiga funktioner i samhället.

Exempel på variation kan vara att angreppen breddas mot såväl civila som militära mål. Angriparen kan också gå direkt till öppet angrepp, utan föregående dolda attacker, alternativt sprids de dolda inledande angreppen ut över en lång period. Angriparen utnyttjar även kemiska, biologiska eller radiologiska stridsmedel, som bl.a. orsakar till synes oförklarliga sjukdomsutbrott.

Elförsörjning, telekommunikationer, livsmedelsförsörjning, drivmedelsförsörjning, sjukvård och transporter/logistik är områden där Försvarsmakten bedöms ha särskilda behov av stöd från det omgivande samhället. Detta ställer krav på gemensam planering inom sektorerna och med Försvarsmakten.

---

⁴ flyg- och marinstridskrafter

2.2 Typfallet innefattar hot i form av:

- Personal
  - huvuddelen av krigsförbandens personal, vilken normalt inte tjänstgör på förband, ska ta sig till förbanden. Även om mobiliseringen av personal är försumbar i relation till den totala arbetskraften, kan den få effekter lokalt.
  - Oförklarliga sjukdomsutbrott, olyckor och haverier etc.
  - Sekundära effekter pga. oro bland befattningshavare, personal och medborgare exv. spontan evakuering.
  - Risk för ledningskaos med negativa konsekvenser för det civila och militära försvarets möjligheter att mobilisera.
- Ekonomi
  - Oro utlöser hamstring av förnödenheter, finansiell oro, stora kontantuttag etc.
  - Betalningssystem kan ligga nere
- Logistik, It, Kommunikation
  - Konkurrens om vissa resurser mellan det militära försvaret och det civila såsom transportmedel och förnödenheter. Lastbilar och förare tas ur civil trafik för att köra åt försvaret, framkomligheten på vissa vägar och järnvägar kan åtminstone temporärt nedgå. Dieselolja och livsmedel på bensinstationer och stormarknader längs med aktuella transportleder kan reserveras för Försvarsmaktens behov
  - Allvarliga sekundära effekter pga. bortfall av el
    - Försvårdad kommunikation och ledning pga. att ordinarie rikstäckande systemen för information och kommunikation är satta ut funktion.
    - Kritiska it system sätts ur funktion medför risk att Higab ej kommer åt nödvändig information.
  - Försvårdade transporter då transporter utsätts för direkt bekämpning, främst mot broar/vägar och flygplatser/hamnar av kritisk betydelse för det militära försvaret. Risk att transportvägar är avstängda i ett läge där vi har behov av att omflytta resurser.
- Verksamhet
  - Risker avseende energiförsörjning, tillgång till drivmedel och övriga viktiga varor/reservdelar.
  - Fjärrstridsmedel, t.ex. kryssningsrobotar mot samhällsviktiga funktioner, infrastruktur av kritisk militär betydelse samt av betydelse för mottagande av hjälp från tredje part (elkraft, telekommunikationer, broar/vägar).

2.3 Säkerställande av de viktigaste samhällsfunktionerna

Enligt Försvarsberedningen bör det civila försvaret inom ramen för befintliga resurser inledningsvis planera för att kunna lösa uppgifter under krig i 5–10 dagar. Även partiell utslagning av systemen kan leda till överbelastning, varvid systemen kan upphöra att fungera, samtidigt som belastningen på de civila elektroniska kommunikationssystemen förväntas stiga pga. ökade kommunikationsbehov för militärt och civilt försvar samt kopplat till allmänhetens oro på grund av kriget.

Scenariot innefattar dessutom vissa direkta hot att hantera såsom attacker mot samhällsviktiga funktioner och kommunens infrastruktur som kan vara av kritisk militär betydelse. Alternativ

grupperingsplats med etablerad alternativ ledning och samband för dessa funktioner behöver utarbetas. Belastningen på den centrala ledningsnivån blir hög i händelse av ett överraskande krigsutbrott och kombinationen med bortfall av elförsörjning och telekommunikationer ökar risken för kaos och paralyser. Om civila och militära aktörer har en relevant och välövd planering för högsta beredskap och krig, bör problemen kunna mildras. Samverkan i fredstid mellan det civila och militära försvaret för kännedom och samsyn om prioriteringar, skyddsobjekt samt sekretessfrågor, säkerställer korrekta prioriteringar och samarbete trots bristande möjlighet till kommunikation.

Upprättande av kommunikationsplan med stöd av alternativa kanaler för kommunikation och information säkerställer behov av samband och minskar risken för oro och rädsla då ordinarie rikstäckande systemen för information och kommunikation bara delvis antas fungera. Likaså behöver alternativa system som kan ersätta kritiska internetbaserade system upprättas (papper, penna, överenskommelser osv). Ta fram plan för vilka system som är aktuella. Säkerställ möjlighet till transfereringar trots störningar i betalningssystemet.

För prioriterade samhällsfunktioner upprättas plan för reservkraft och dess lokalisering inklusive lagerhållning av drivmedel till reservkraft. Plan för krigsplacering av personal och materiel inklusive lokalisering av beredskapslager (drivmedel, övriga kritiska varor/ reservdelar) för att hantera bristande möjligheter att omflytta resurser, säkerställer bemanning av kritiska funktioner och tillgång till kritiska resurser.

2.4 Sammanfattning: skärpt beredskap och därefter höjd beredskap

- **Kommunikation, It**
  - Alternativa kanaler för kommunikation och information
  - Definiera målgrupper och anpassa kommunikationen till dem före, under och efter krisen. Samordna kommunikation internt och externt).
  - Alternativ för kritiska internetbaserade system
- **Undanträngning av resurser**
  - Lösa uppgifter under krig i 5–10 dagar
  - Krigsplacering av personal och materiel
  - Reservkraft och dess lokalisering
  - Beredskapslager och dess lokalisering (hantera bristande möjlighet till transport)
- **Finansiell oro**
  - Alternativa betalsystem
- **Samverkan mellan det civila och militära försvaret**
  - Relevant och välövd planering för högsta beredskap och krig
  - Stöd till Försvarsmakten: Elförsörjning, telekommunikationer, livsmedelsförsörjning, drivmedelsförsörjning, transporter/logistik.
  - Inventera potentiella civila mål, samhällsviktig verksamhet såsom Elektroniska kommunikationer, internettrafik, energiförsörjning och transporter, VA eller av kritisk militär betydelse och ta fram alternativ grupperingsplats med etablerad alternativ ledning och samband.

3. Regeringsbeslut om högsta beredskap utan att det föregås av beslut om skärpt beredskap

Typfall 4 - Angrepp som omfattar landstigning och luftlandsättning mot viktiga områden i Sverige

3.1 Förväntat händelseförlopp

Angreppet inleds med en våg av fjärrstridsmedel, sabotagegrupper och cyberattacker. Primära mål är det militära försvaret samt infrastruktur av betydelse för tillförsel av hjälp utifrån och civil infrastruktur av särskild betydelse. Därefter följer landstigning och luftlandsättning mot begränsade områden från vilka angriparen med kvalificerade vapensystem kan dominera närområdet. Ett svenskt område av stor strategisk betydelse besätts av fallskärmstrupp och andra markstridsenheter, vilka understöds av attackflyg. Liksom även sker i mindre omfattning mot ett sekundärt område.

Syftet är att kraftigt begränsa Sveriges politiska vilja och militära förmåga att agera. Angriparen strävar efter att uppnå överraskningseffekt genom att fullborda angreppet så snabbt som möjligt innan Sverige eller tredje part hunnit agera effektivt.

El- och telenät i Mellansverige och vissa regioner slås ut för minst några dagar och förflyttningar på väg/järnväg försvåras allvarligt. Skadeutfallet militärt och civilt på svensk sida är måttligt, utom på särskilt drabbade orter och där fjärrstridsmedel av misstag har träffat bostadshus. De militära resurser som inte har slagits ut reorganiseras för bästa verkan och överlevnad, samtidigt som mobilisering ska genomföras. Detta försvåras av att ledningsfunktioner har varit mål.

Ett ultimatum utfärdas av angriparen, med innebörden att angriparen drar sig tillbaka, på villkor att Sverige avbryter samarbete med tredje part och i stället samarbetar med angriparen. Om Sverige inte fogar sig och i stället gör motstånd får Sveriges regering svara för följderna.

Total förfluten tid från angreppets inledning till när ultimatumet löper ut är tre dygn.

Angreppets stora omfattning i kombination med överraskningen skapar utmaningar i att värna civilbefolkningen. Behov uppstår av att evakuera från ett stort antal platser samtidigt och att kunna hantera snabbt uppkomna, icke planerade, strömmar och ansamlingar av människor som lämnat sina ordinarie bosättningsorter.

Nödvändig försörjning såsom el, värme, livsmedel, drivmedel, sjukvård och kommunikationer behöver upprätthållas trots fläckvis förstörd infrastruktur och att olika delar av landet är avskurna från varandra.

Eventuellt kan elförsörjningen påverkas ytterligare om angreppen föranleder att kärnkraft behöver stängas ned. Användande eller hot om användande av massförstörelsevapen kan förekomma. Indikationer eller planerade rapporter från delar av landet om t.ex. fallskärmsfällning, utländska soldater i svensk militär- eller polisuniform och siktade ubåtar skapar osäkerhet om situationen och försvårar planering och prioriteringar.

Den strategi Sverige väljer för att hantera angreppet, påverkar kraven som ställs på och förutsättningarna för det civila försvaret efter det initiala skedet. Att förlika och inrätta sig

någorlunda efter en försvagad position och förlust av territoriell kontroll ställer andra och lägre krav än om Sverige väljer en strategi för att rusta landet för fortsatt krig/ försvar. Det innebär olika möjligheter att avsätta resurser åt de civila delarna av samhället. Sveriges möjligheter till hjälp utifrån påverkas i stor utsträckning av omvärldsläget. Att sända hjälp till Sverige innebär, för den part som gör det, en risk för egna resurser och är ett ställningstagande i den internationella krisen.

3.2 Typfallet högsta beredskap utan att det föregås av beslut om skärpt beredskap innefattar hot i form av:

- **Personal**
  - Skadeutfall beroende av vilka orter som drabbats
  - Evakuering nödvändig eller spontan (pga. Rädsla) beroende av hur regionen är drabbad.
  - Risk för ledningskaos med negativa konsekvenser för det civila och militära försvarets möjligheter att mobilisera.
- **Ekonomi**
  - Betalningssystem kan ligga nere
- **Logistik, It, Kommunikation**
  - Omfattande behov av stöd till Försvarmakten
  - Effekter av att el- och telenät i Mellansverige och vissa regioner slås ut helt under ett par dagar.
    - Försvårad kommunikation och ledning pga. att ordinarie rikstäckande systemen för information och kommunikation är satta ut funktion.
    - Kritiska it system sätts ur funktion.
  - Desinformation genom planterade rapporter om t.ex. fallskärmsfällning och utländska soldater i svensk militär- eller polisuniform skapar osäkerhet om situationen
  - Förflyttningar på väg/järnväg försvåras allvarligt
- **Verksamhet i Higabs fastigheter**
  - Fjärrstridsmedel, t.ex. kryssningsrobotar mot samhällsviktiga funktioner, infrastruktur av kritisk militär betydelse samt av betydelse för mottagande av hjälp från tredje part (elkraft, telekommunikationer, broar/vägar).
  - Risk avseende energiförsörjning, tillgång till drivmedel och övriga viktiga varor/ reservdelar.
  - Fjärrstridsmedel kan av misstag ha träffat fastigheter

3.3 Säkerställande av de viktigaste samhällsfunktionerna

Möjligheter att verksamt påverka angriparens agerande beror delvis på hur tidigt Sverige börjar agera och vilka handlingsmöjligheter som då föreligger. Det blir svårare, eller mer kostsamt, att påverka utgången om angriparen har lyckats ställa Sverige inför fait accompli. Den grad av allvar som beslutsfattare har förmåga att se och väljer att uppfatta i tid, är av vikt för utgången.

Hela samhället påverkas av händelserna som typfallet omfattar. Den påverkan som de tidigare scenarierna medför är aktuell också i detta fall, med skillnaden att den geografiska isoleringen blir mer framträdande, då det finns främmande trupp i territoriet. Med de specifika angreppen mot

ledning och infrastruktur, betydande skadeutfall på vissa platser samt landstigning/ luftlandsättning, torde problemen bli mycket stora.

Som följd av att delar av elförsörjningskedjan drabbas påverkas också ett stort antal andra sektorer. Transportbarriärer kan uppstå då transportföretag minskar omfattningen av sin verksamhet, dels på grund av svårigheterna att komma fram men även med anledning av riskläget, vilket medför att lastförflyttning försvåras även där framkomlighet på vägar finns. Den militära aktiviteten i svenskt luftrum påverkar icke-militär luftfart – tillförsel av varor till Sverige och Sveriges möjlighet till hjälp utifrån påverkas. Civila flygrörelser begränsas kraftigt och uteblir tidvis helt i vissa områden.

Information och kommunikation påverkas av att angriparen i inledningskedet har siktat in sig på tele- och ledningssystem. Kommunikationssystemens respektive robusthet och möjligheter att återuppbygga får betydelse för hur länge effekterna varar efter attackerna. Nedsatta möjligheter till kommunikation, på grund av utslagen teletrafik, påverkar på kort sikt statsmakternas kontakt med myndigheter och viktigare aktörer som har behov av t.ex. stöd genom fattade beslut.

Energi- och vattenförsörjning påverkas direkt i de kommuner som påverkas av angrepp. Det faktum att elektriciteten bitvis är utslagen får stora konsekvenser även för annan kommunal teknisk försörjning.

Eftersom förvarningsfasen är kort vid typfall 4 finns risk för att aktörerna inom det civila försvaret inte hinner uppstå ett värdefullt stöd till det militära försvaret i tid. Detta accentuerar behovet av förberedelser från både civila och militära aktörer. Det är rimligt att anta att det i Sverige vid en händelseutveckling likt typfallet kommer finnas en tillströmning av frivilliga som vill erbjuda sitt stöd till det militära eller civila försvaret.

3.4 Sammanfattning: högsta beredskap utan att det föregås av beslut om skärpt beredskap

- **Kommunikation, It**
  - Alternativa kanaler för kommunikation och information
  - Alternativ för kritiska internetbaserade system
  - Psykologiskt försvar
- **Undanträngning av resurser**
  - Krigsplacering av personal och materiel
  - Reservkraft och dess lokalisering
  - Beredskapslager och dess lokalisering (hantera bristande möjlighet till transport)
- **Finansiell oro**
  - Alternativa betalsystem
- **Samverkan mellan det civila och militära försvaret**
  - Relevant och välövd planering för högsta beredskap och krig inklusive psykologiskt försvar.
  - Plan för att tillvarata frivilliga som vill erbjuda sitt stöd till det militära eller civila försvaret.
  - Stöd till Försvarsmakten: Elförsörjning, telekommunikationer, livsmedelsförsörjning, drivmedelsförsörjning, transporter/logistik.
  - Inventera potentiella civila mål, samhällsviktig verksamhet såsom Elektroniska kommunikationer, internettrafik, energiförsörjning och transporter, VA eller av kritisk militär betydelse och ta fram alternativ grupperingsplats med etablerad alternativ ledning och samband.